

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1976

BRNO 1978

PALEOLITICKÁ KAMENNÁ INDUSTRIE ZE ZÁBLATÍ

/okr. Karviná/

Bohuslav Klíma, AÚ ČSAV Brno

/Obr. 5-7/

Když dr. J. Pavelčík, CSc. předložil před časem k posouzení kolekci kamenné štípané industrie, kterou shromáždil povrchovými sběry P. Wodecki u Záblatí, byl pořízen pro archiv ústavu její soupis a kresebná dokumentace typologicky hodnotných předmětů. Nálezy se mezitím rozrostly, k prvému nalezišti přibyla i další, P. Wodecki a J. Pavelčík o nich předložili Vlastivědnému ústavu v Č. Těšíně a AÚ ČSAV v Brně nálezové zprávy a samostatně o nich referovali. /1/ Ve spolupráci Vlastivědného ústavu a expositury byl pak proveden na nalezišti i výzkum, jehož stratigrafické výsledky posoudil J. Macoun a o němž zde referuje J. Pavelčík a E. Grepl. Se zřetelem k tomu, že industrie z hlavního naleziště v trati "Na pískách" u Blatic vešla tedy již ve známost odborného světa, ale bez podrobnějšího rozboru a ne vždy s jednoznačným a souhlasným zhodnocením, bude jistě vhodné k předchozím zprávám připojit již nyní její utříděný výběr i s vyobrazením, jak byl pořízen v ústavu /obr. 5-7/.

V nálezech se představují především škrabadla /obr. 5:1-5/. Jsou z čepelovitých forem a jen o jednoduché retuši, která v jediném případě přechází v souvislou úpravu boční hrany. Kromě jediného kusu jsou všechny defektní. Druhou kategorií představují vrtáčky /obr. 5:6-9/, z nichž vedle málo výrazného kusu v řadě zasluhují pozornosti hlavně exempláře na drobných odštěpech. Nejvýraznější kategorií nástrojů v kolekci představují rydla, především ta na zlomených čepelích /obr. 5:10-15/. Dvě hranová rydla přecházejí v plochu /obr. 5:16-17/, ojediněle zůstává klínové rydlo boční /obr. 6:18/, příčné rydlo /obr. 6:19/ a rydlo smíšené /obr. 6:20/. Vyjimečným typem je velké a v plochu přecházející rydlo, provázené rydlovitými úhozy ve spodní části a pečlivou postranní retuší /obr. 6:21/. Zajímavé jsou i typy dlát /obr. 6:22-24/ a skutečnost, že kolekce postrádá kromě jediného kusu /obr. 6:25/ typické nože. Čepelovité formy jsou drobnější a spíše útlé, zpravidla provázené jen místní retuší /obr. 7:26-33/. Některé prozrazují sklon ke zřejmé mikrolitisaci /obr. 7:34/ Nechybějí ovšem ani představitelé pravých drobnotvarých nástrojů. Patří sem čepelky s otupeným bokem /obr. 7:37/ a malý hrot s postranní jemnou retuší, který lze přiřadit k typům azilienských hrotů /obr. 7:38/. Průvodní kusy výroby zastupují silně sbíjená jádra /obr. 7:39-40/, dokonalý otloukač /obr. 7:41/ a oboustranný odštěpovač /obr. 7:42/.

Při celkovém hodnocení nelze přehlédnout skutečnost, že soustředěný materiál je silně poznamenán proveniencí. Některé jeho průvodní předměty připomínají kusy, které mohly vzniknout přirozenou cestou v souvkovém nebo později přemísťovaném materiálu. Některé jsou dokonce silněji patinované, jiné nevykazují zase vůbec žádné stopy odumírání rohovcové či pazourkové suroviny a jsou i takové, které prodělaly částečnou eolitickou obrus. Podstatná část je ovšem skutečně patinována, byť někdy jen ve slabší, mléčně zbarvený povrchový povlak nebo jen v modravě bělavý nádech. Z předložených 302 kusů bylo možno spolehlivě vyčlenit 72 patinovaných a svěžích předmětů štípané industrie mladších pravěkých období.

Podstatnou část sbírky tvořil tedy stavem zachování, celkovým dojmem a především tvarovým obsahem jednotný soubor, který se hlásí jednoznačně k pokročilým fázím mladého paleolitu a k těm nalezištím, která navazují na gravetoidní tradice a která jsou označována za pozdní paleolit. Taková naleziště jsou zatím známa spíše jen ojediněle a na Moravě k nim patří především Hranice a Tišnov. Typologický obsah jejich inventáře vykazuje silný sklon k drobnotvarosti, zatím se však vzájemně značně odlišuje. Proto není dosti vhodné ho ani srovnávat a pokouset se, byť by to bylo jen předběžně, o jeho chronologické vazby.

P o z n á m k y :

1. P. Wodecki, Archeologické nálezy v Záblatí. Těšínsko 3/1976; týž, Paleolitické nálezy na Těšínsku. Těšínsko 4/1976.

Paläolithische Steinindustrie aus Záblatí /Bez. Karviná/. Die Funde der steinernen Spaltindustrien von P. Wodecki aus Záblatí werden vorläufig ohne eingehendere Analyse erwähnt /1/, doch sie verdienen es, dass bereits heute schon zu den vorhergehenden Berichten eine aussortierte Auswahl auch mit Abbildungen angeschlossen wird, wie sie beim Vorliegen der ersten Kollektion im Institut geschaffen wurde. Die Sammlung ist stark durch die Provenienz gezeichnet, sie enthält auch derartige Gegenstände, die an auf natürlichem Weg entstandene Stücke sowie nicht patinierte neolithische Gegenstände erinnern. Den wesentlichen Teil bildet jedoch ein Komplex, der sich zu den fortgeschrittenen Phasen des jungen Paläolithikums und zu jenen, vorläufig nur vereinzelt Fundorten bekennt, die als Spätpaläolithikum bezeichnet werden und an gravettoide Traditionen anknüpfen. Der typologische Inhalt ihres Inventares weist eine starke Neigung zu Kleinformen

auf, unterscheidet sich jedoch gegenseitig insofern, dass man ihn kaum vergleichen kann oder versuchen könnte seine chronologischen Beziehungen auszudrücken.

KVARTÉRNÍ OSTEOLÓGICKÉ NÁLEZY Z OSTROŽSKÉ NOVÉ VSI A UHERSKÉHO HRADIŠTĚ - JAROŠOVA

/okr. Uherské Hradiště/

Robert S n á š i l , Slováké muzeum Uherské Hradiště

Ze známého naleziště na štěrkopísku u Ostrožské Nové Vsi byly určeny RNDr Gavandou, CSc, z ÚÚG Praha zlomky kostí diluviální zvěře. Nálezy byly vyzvednuty při bagrování a byly zaměstnanci štěrkovny, zejména J. Botkem a J. Ruthem zachráněny. Převážná část je nyní uložena ve Slovákém muzeu, menší část v ZDŠ v Ostrožské Nové Vsi.

Přehled druhů a nálezů :

1. Mamuthus primigenius /mamut/ : dva úlomky dlouhých kostí, dva juvenilní kly, krční obratel, horní levá třetí stolička, několik fragmentů druhé horní stoličky, horní čelist, ramenní kost juvenilního jedince.
2. Bos primigenius /tur/ : levá stehenní kost juvenilního jedince, stehenní kost, levá zadní záprstní kost zadní končetiny /metatarsus/, dva rohové násadce, pánevní kost.
3. Coelodonta antiquitatis /nosorožec/ : zlomky kostí nosorožce srstnatého /?/ z mladého pleistocénu, holenní kost /tibia/ juvenilního nosorožce, holocén.
4. Equus sp. /kůň/ : čtyři spodní stoličky, prstní člunek.
5. Rangifer tarandus /sob/ : úlomek parohu.

Ze štěrkopísku slepého ramene řeky Moravy "Kanada" v Jarošově pochází část lopatky mamuta. Nález je uložen ve Slovákém muzeu. Veškeré nálezy byly zpracovány v r. 1975.

Osteologische Quartärfunde aus Ostrožská Nová Ves und Uherské Hradiště - Jarošov /Bez. Uherské Hradiště/. Aus dem Schotter sand in Ostrožská Nová Ves hat man Knochen von pleistozänen und holozänen Tieren gewonnen. Es wurden folgende Gattungen festgestellt : Mamuthus primigenius, Bos primigenius, Coelodonta antiquitatis, Equus sp. und Rangifer tarandus. Aus der Schottergrube in Jarošov Mamuthus primigenius / Teil eines Schulterblattes /.

DALŠÍ NÁLEZY ŠTÍPANÉ INDUSTRIE V OKOLÍ BOHUMÍNA /okr. Karviná/

Jiří P a v e l č í k , AÚ ČSAV Brno

Ve spolupráci s VÚ Český Těšín a P. Wodeckim uskutečnila expozitura AÚ ČSAV v Opavě terénní průzkum v okolí města.

Doklady osídlení se podařilo zjistit :

Bohumín - Záblatí - poloha "Na úvoze"

Bohumín - pískovna "Kopyto"

Starý Bohumín - pískovna "Kalíšek"

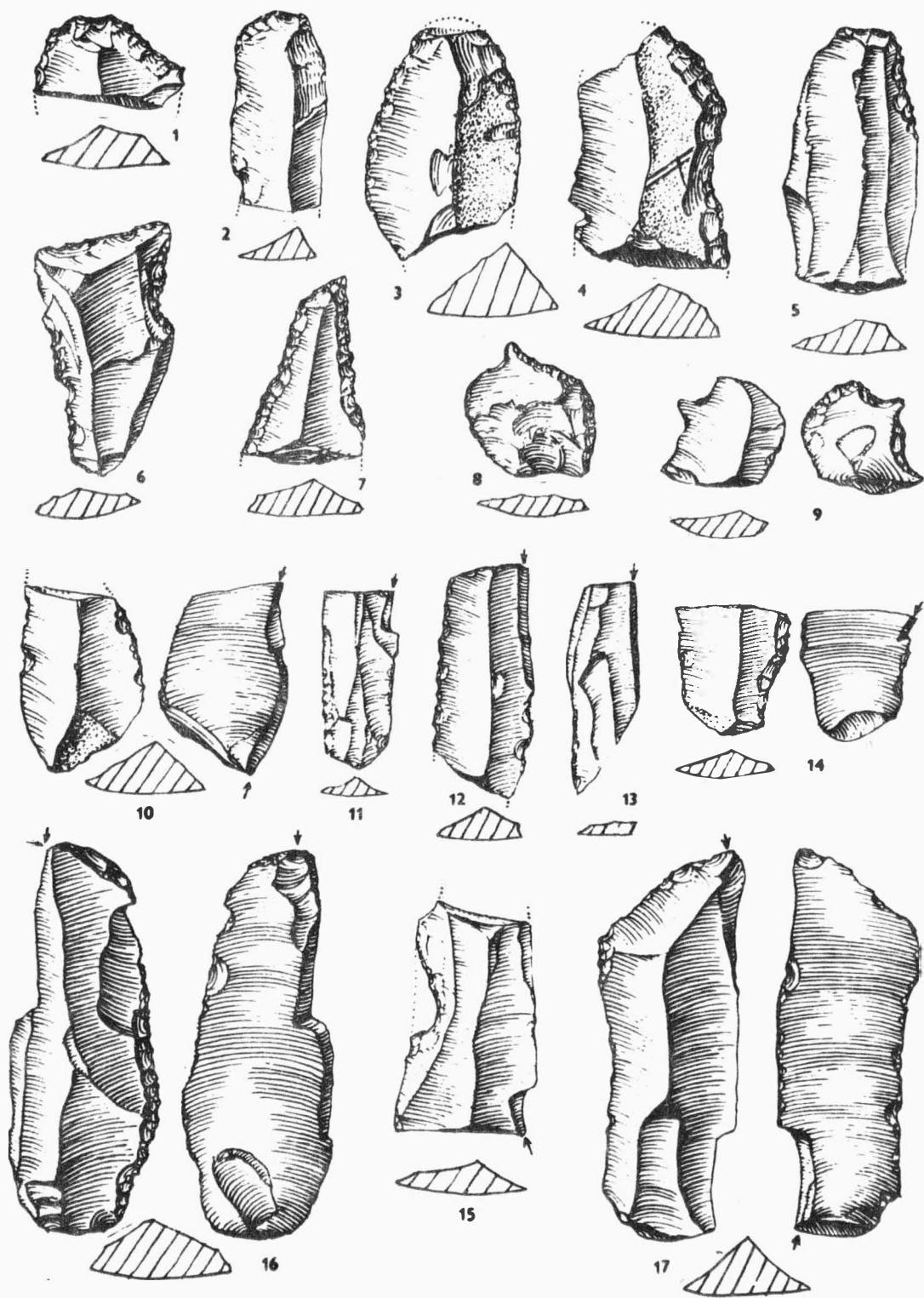
Dětmárovice - pole u pískovny

Skřečon - "Kočendovec"

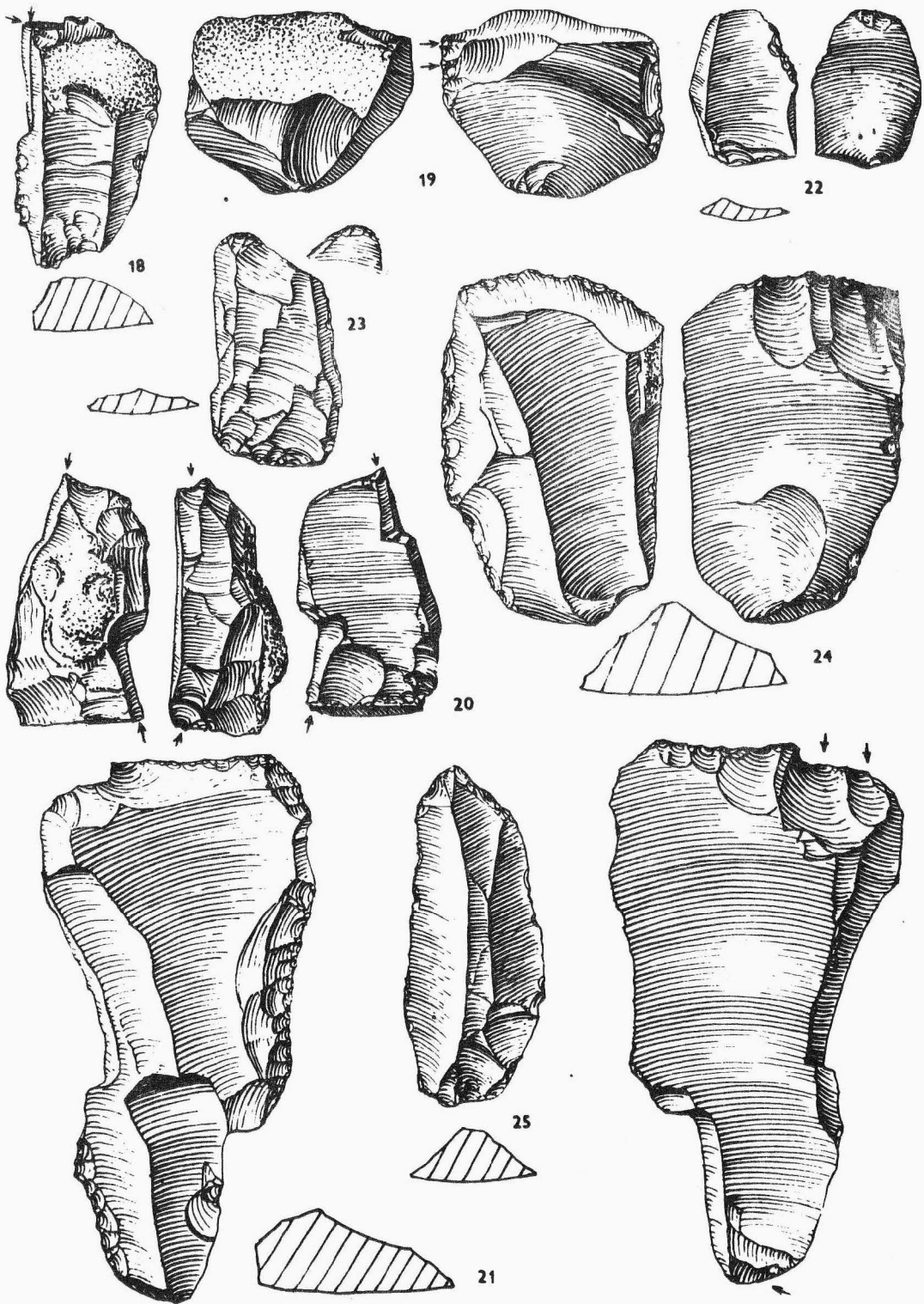
Rychvald

Přesné kulturní zařazení nalezených industrií není zatím možné. Rámcově je můžeme datovat od mladšího paleolitu /patinované kusy/ až po neolit. Význam získaného souboru tkví zejména v tom, že poprvé přináší doklady o pravěkém osídlení oblasti, která až dosud byla považována za nevhodnou k osídlení pravěkým obyvatelstvem.

Weitere Funde der Spaltindustrie in der Umgebung von Bohumín /Bez. Karviná/. In der Umgebung der Stadt hat man bei Terrainbegehung auf sechs Lokalitäten Spaltindustrie gefunden, deren Datierung gegenwärtig nicht möglich ist.

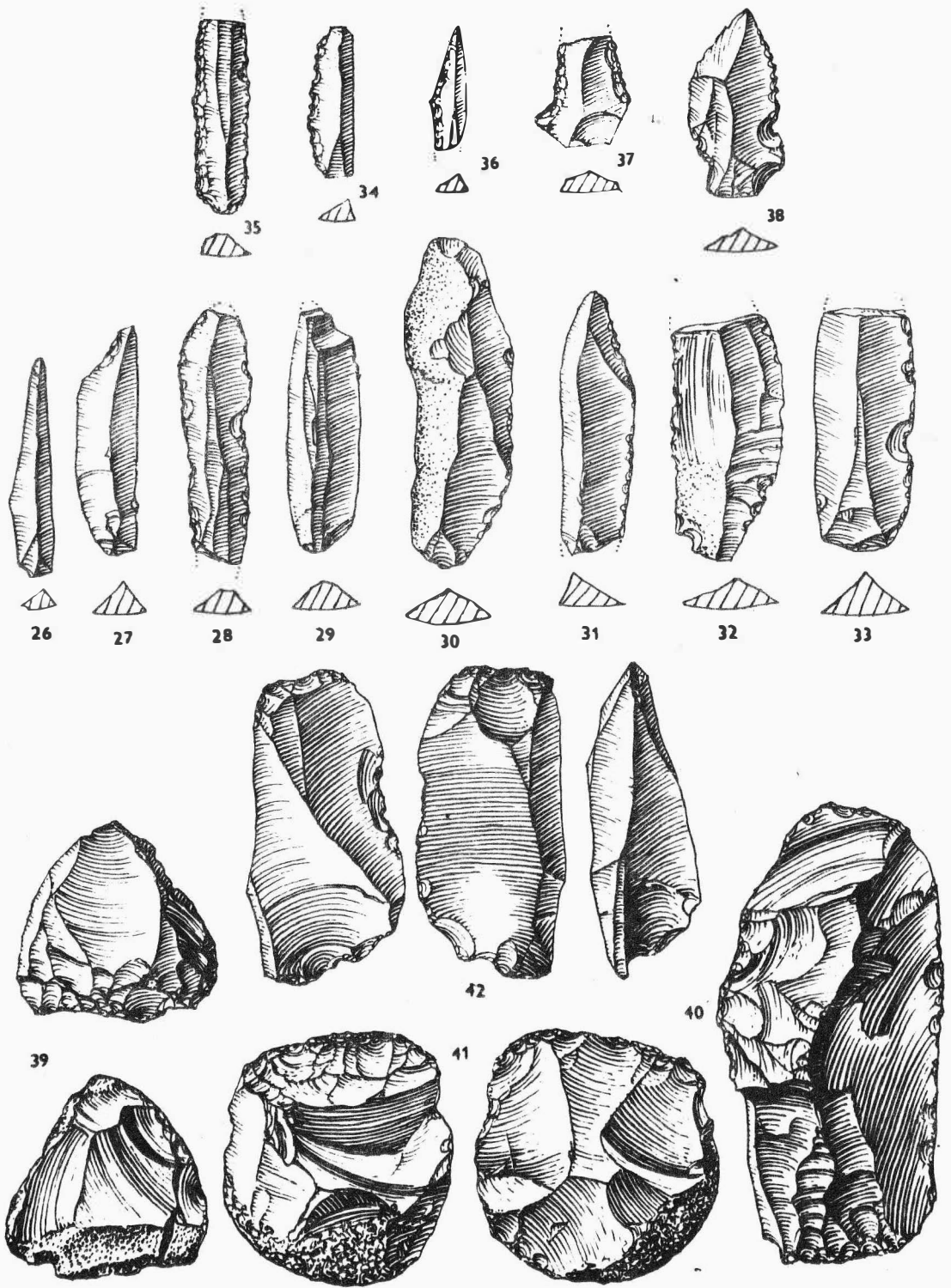

Obr. 5
 Záblatí /okr. Karviná / . Výběr pozdně paleolitické kamenné industrie. - Auswahl an spätpaläolithischer Steinindustrie.

Obr. 6

Záblatí / okr. Karviná / . Výběr pozdně paleolitické kamenné industrie. - Auswahl an spätpaläolithischer Steinindustrie.

Obr. 7
 Záblatí / okr. Karviná / . Výběr pozdně paleolitické kamenné industrie. - Auswahl an spätpaläolithischer Steinindustrie.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1976.

- Vydává : Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor : Akademik Josef Poulík
Redaktoři : Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhovský
Překlady : Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby : doc. dr. B. Klíma, A. Životská
Na titulním listě : Bronzová přezka ze slovanského sídliště v Mutěnicích
Tisk : Moravské tiskařské závody, n.p. Olomouc, závod Guttwaldov, provoz 34 -
Kyjov
Evidenční číslo : ÚVTE1-73332
Vydáno jako rukopis - 450 kusů - neprodejné